

मरिण राजपत्र

मरिण गाउँ कार्यपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५ मरिण, पुस २७ गते, २०७९ साल संख्या २१

भाग २

गाउँ स्तरीय मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण समिति (गठन तथा परिचालन)
कार्यविधि, २०७९

प्रस्तावना:-

मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ जुन विशेष ऐनको रूपमा रहेको छ । यस विशेष ऐनलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि निर्मित मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) नियमावली २०६५, मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०७७ र मानव बेचबिखन विरुद्धको स्थानीय समिति (गठन तथा परिचालन) निर्देशिका, २०६५ अनुसार मानव बेचबिखन तथा ओसारपसारलाई नियन्त्रण गर्नका लागि केन्द्र देखि स्थानीय तह सम्म समितिहरू गठन तथा परिचालन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसै ऐन, नियामावली तथा निर्देशिका अनुसार बिगतमा केन्द्रिय समिति, जिल्ला समिति र स्थानीय समितिहरू गठन तथा परिचालन गरि रोकथाम, संरक्षण, अभियोजन लगायतका कार्य गर्दै आएको छ । यसै क्रममा समन्वय र सहकार्य लाई पनि उच्च प्राथमिकताका साथै मानव बेचबिखन तथा ओसार पसारलाई नियन्त्रण गर्ने विविध कार्यहरू गरिरहेको छ । यसै अनुसार स्थानीय स्तरमा मानव बेचबिखन तथा

ओसारपसार नियन्त्रण सम्बन्धी समितिहरूको गठनमा एकरूपता ल्याउन तथा परिचालन गर्ने प्रयोजनका लागि कार्यविधिको आवश्यकतालाई मनन गर्दै गाउँ स्तरीय समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार निर्धारणका लागि यो कार्यविधि तयार पारिएको हो ।

नेपालको संविधानको भाग ३ को धारा २९ मा उल्लिखित शोषण बिरुद्धको हकको उपधारा ३ मा कसैलाई पनि बेचबिखन गर्न, दास वा बधुवा बनाउन पाइने छैन र कसैलाई पनि निजको इच्छा विपरित काममा लगाउन पाइने छैन भनि स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ । साथै संघीय राज्यको ब्यवस्था मुताबिक स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अन्तर्गत स्थानीय तह संचालन हुदै आइरहेका छन् । उक्त ऐनको दफा १४ मा स्थानीय सरकारले विभिन्न विषयगत समिति उप-समितिहरूको गठन गर्नसक्ने ब्यवस्था गरे मुताबिक मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण गाउँ स्तरीय तथा वडा समिति गठन गर्न, कार्यन्वयन गर्न स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार अनुसार अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउन वाञ्छनीय भएकोले मरिण गाउँपालिकाले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण (गठन तथा परिचालन) कार्यविधि, २०७९ जारी गरेको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

१) यस कार्यविधिको नाम “मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण समिति (गठन तथा परिचालन) कार्यविधि, २०७९” रहने छ ।

२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

क) “स्थानीय तह” भन्नाले मरिण गाउँपालिका सम्झनु पर्दछ ।

ख) “वडा कार्यालय” भन्नाले मरिण गाउँपालिका वडा नं १ देखि ७ नम्बर सम्मका सबै वडा कार्यालय सम्झनु पर्दछ ।

ग) “समिति” भन्नाले मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण समिति सम्झनु पर्दछ ।

घ) “गाउँ स्तरीय समिति” भन्नाले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण मरिण गाउँपालिका स्तरीय समितिस सम्झनु पर्दछ ।

ङ) “वडा समिति” भन्नाले मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण मरिण गाउँपालिकाका वडा नं ०१ देखि ०७ नम्बर सम्मका सबै वडामा गठित समिति सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद - २

गाउँ स्तरीय समिति

३. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण गाउँ स्तरीय समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

१) गाउँपालिकाको आयोजनामा स्थानीय महिला समूह, लैङ्गिक हिंसा निवारणको लागि निगरानी समूह, गाउँ बाल सञ्जाल, गाउँ बाल संरक्षण समिति, स्थानीय पत्रकार, समाजसेवी, विभिन्न संघ संस्था, स्वास्थ्य स्वयम् सेविका तथा स्थानीय विद्यालयका शिक्षक शिक्षिका, स्थानिय प्रहरी आदिको उपस्थितिमा गाउँपालिका स्तरीय भेला गर्ने । उक्त भेला गाउँपालिकाको प्रमुखको अध्यक्षतामा बस्ने छ ।

२) सोही भेलाले देहायका प्रतिनिधिहरूको मनोनयन गरी गाउँ स्तरीय समिति गठन गर्नेछ ।

४. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण गाउँस्तरीय समिति सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछः

१) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १४ अनुसार मानव बेचबिखन तथा ओसार पसारलाई नियन्त्रण गर्नका लागि मरिण गाउँपालिकामा देहायबमोजिमको गाउँ स्तरीय समिति रहनेछ ।

तपसिल:

- १) संयोजक: गाउँपालिका प्रमुख
- २) सदस्य: न्यायीक समितिको संयोजक
- ३) सदस्य: प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
- ४) सदस्य: प्रमुख, ईलाका प्रहरी कार्यालय
- ५) सदस्य: प्रधानाध्यापक वा निजले तोकेको शिक्षक (स्थानीय तह भित्रका सबैभन्दा उच्च तहको कुनै एक विद्यालय)
- ६) सदस्य: संयोजक गाउँ स्तरीय बाल सञ्जाल
- ७) सदस्य: प्रमुख, स्वास्थ्य शाखा
- ८) सदस्य: संयोजक, रोजगार सेवा तथा सूचना केन्द्र
- ९) सदस्य: प्रमुख, शिक्षा शाखा,
- १०) सदस्य: प्रमुख, कृषि तथा पशु विकास शाखा
- ११) सदस्य: जिल्ला, पत्रकार महासंघ वा प्रतिनिधि
- १२) सदस्य: अध्यक्ष, स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघ
- १३) सदस्य: प्रमुख सामाजिक विकास शाखा
- १४) सदस्य: बेचबिखन तथा ओसारपसार विरुद्धको क्षेत्रमा काम गर्ने गै.स.स.संस्थाको प्रतिनिधि १ जना
- १५) सदस्य: मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार पीडित व्यक्तिहरु मध्येबाट सम्बन्धित स्थानीय तहले मनोनित गरेको एक जना सदस्य- उपलब्ध भए सम्म) वा
- १६) सदस्य: महिला स्वयम् सेविका वा सञ्जाल गाउँपालिका स्तरिय

१७) सदस्य-सचिव: प्रमुख महिला तथा बालबालिका शाखा

५. गाउँस्तरीय समितिले कानुनी संरचनागत, कार्य विधिगत तथा अन्य आवश्यक विषयमा मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण जिल्ला समिति, बागमती प्रदेशको सामाजिक विकास मन्त्रालय, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय लगायत सम्बन्धित निकायसँग समन्वय गर्नेछ ।

परिच्छेद - ३

गाउँस्तरीय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

६. गाउँस्तरीय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

१. मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार विरुद्ध स्थानीय अभियान तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।

२. मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार सँग सम्बन्धित स्थानीयतहमा लगत तथा अभिलेख अद्यावधिक गर्ने ।

३. पीडित सहायताका लागि आवश्यक अन्तर्निकाय तथा अन्तर स्थानीय तह समन्वय तथा सिफारिसको कार्य गर्ने ।

४. स्थानीय स्तरमा पीडित सहायता तथा मानव बेचबिखन विरुद्धका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न मानव बेचबिखन विरुद्धको कोष स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।

५. स्थानीय तहमा सरोकारवालाहरू माझ मानव बेचबिखनका विविध विषयमा प्रशिक्षण तथा क्षमता विकास गोष्ठी सञ्चालन गर्ने ।

६. स्थानीय स्तरका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न अन्य सरकारी निकाय, गैसस तथा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य र समन्वय गर्ने ।

७. प्रत्येक वडामा वडा अध्यक्ष वा तोकिएको सदस्यको संयोजकत्वमा मानवबेचबिखन विरुद्धको वडास्तरीय समिति गठन र परिचालन तथा सबलीकरण गर्ने ।

८. गाउँस्तरीय समितिको बैठक बार्षिक न्यूनतम ६ पटक र आवश्यकत अनुसार सो भन्दा बढी पनि बस्न सक्नेछ ।

९. गाउँपालिकामा रहेका रोजगार प्रवर्धन, महिला विकास, बाल अधिकार प्रवर्धन, कृषि विकास, पशु विकास वा यस्तै समुदायमा केन्द्रित कार्यक्रमहरूलाई पीडित तथा जोखिम क्षेत्रका बासिन्दाहरूलाई लक्षित गरी सञ्चालन गर्ने।

परिच्छेद - ४

वडा स्तरीय समिति

७. मानव बेचबिखन विरुद्धको वडा स्तरीय समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः

१) वडाको आयोजनामा स्थानीय महिला समूह, लैङ्गिक हिंसा निवारणको लागि निगरानी समूह बाल क्लब, स्थानीय पत्रकार, समाज सेवी, विभिन्न संघ संस्था, स्वास्थ्य स्वयम् सेविका तथा स्थानीय विद्यालयका शिक्षक शिक्षिका, स्थानिय प्रहरी आदिको उपस्थितिमा वडा स्तरीय भेला गर्ने । उक्त भेला वडा अध्यक्षको अध्यक्षतामा बस्ने छ ।

२) सोही भेलाले देहायका प्रतिनिधिहरूको मनोनयन गरी वडा स्तरीय समिति गठन गर्नेछ ।

८. वडा स्तरीय समिति सम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछः

१) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १४ अनुसार स्थानीय सरकारले विभिन्न विषयगत समिति उप-समितिहरूको गठन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको र मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार नियन्त्रणका लागि मरिण गाउँपालिकाले प्रत्येक वडामा देहाय बमोजिमको वडा स्तरीय समिति गठन गर्नेछ ।

तपसिलः

१) संयोजकः वडा अध्यक्ष, (वा निजले तोकेको व्यक्ति)

२) सदस्यः महिला वडा सदस्य

३) सदस्यः सिमान्तकृत तथा दलित समुदायबाट प्रतिनिधि गर्ने महिला १-जना

४) सदस्यः महिला समूह/किशोरी समूहको प्रतिनिधि

५) सदस्यः बाल क्लबको प्रतिनिधि

- ६) सदस्य: प्रधानाध्यापक, वडा भित्रका सबैभन्दा उच्चतहको विद्यालय
- ७) सदस्य: प्रमुख, स्थानीय स्वास्थ्य सेवा केन्द्र
- ८) सदस्य: स्थानीय प्रहरी कार्यालय
- ९) सदस्य: स्थानीय तहमा क्रियाशील संघ संस्थाका प्रतिनिधि १ जना
- १०) सदस्य: मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार पीडित व्यक्तिहरू मध्येबाट सम्बन्धित स्थानीय तहले मनोनित गरेको एक जना सदस्य (उपलब्ध भए सम्म)
- ११) सदस्य सचिव: वडा सचिव

परिच्छेद - ५

वडा स्तरीय समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. वडा स्तरीय मानव बेचबिखन विरुद्धको समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।
१. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार विरुद्ध स्थानीय अभियान तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने । आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र पीडितको उद्धार तथा संरक्षणको व्यवस्था गर्दै, पीडित सहायताका लागि आवश्यक अन्तर्निकाय तथा अन्तर स्थानीय तह समन्वय तथा सिफारिसको कार्य गर्ने ।
२. स्थानीय तहमा सरोकारवालाहरूका विचमा माझ मानव बेचबिखनका विविध विषयमा प्रशिक्षण तथा क्षमता विकास गोष्ठी सञ्चालन गर्ने ।
३. वडास्तरीय समितिको बैठक बार्षिक न्युनतम ६ पटक र आवश्यकता अनुसार सो भन्दा बढी पनि बस्न सक्नेछ ।
१. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण समितिका पदाधिकारीहरूले सो समितिको बैठकमा भाग लिएर वापत गाउँ कार्यपालिकाले तोके बमोजिमका रकम बैठक भत्ता वापत पाउने छन् ।

२. गाउँ कार्यपालिकाले आवश्यक निर्देशन तथा सुझाव दिन सक्नेछ र दिईएको सुझाव तथा निर्देशनको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ ।

३. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण गाउँपालिका स्तरीय समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

४. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण गाउँ स्तरीय समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

५. मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार नियन्त्रण गाउँ स्तरीय समितिका कुल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा सो समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

६. समितिले बैठकमा आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाको कुन कर्मचारी, पदाधिकारी वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकका रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

१०. विविध:

१. बाझिएको हद सम्म अमान्य: यो कार्यविधिमा प्रावधान संङ्घीय तथा प्रदेश कानुनसँग बाझिएमा बाझिएको हद सम्म अमान्य हुनेछ ।

२. भए गरेको मानिने: यस अघि यस गाउँपालिका बाट यस सम्बन्धी भए गरेका काम कारवाहि यसै बमोजिम भए गरेको मानिने छ ।

३. बाधा अडकाउ फुकाउने: यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अडकाउ परेमा बाधा अडकाउ गाउँ कार्यपालिकाले निणर्य गर्न सकिनेछ ।

आज्ञाले
ओम बहादुर दर्जा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत